

nje slepih *miši*: Izidor je videl otroke slepo *miš* loviti ino jim reče: Glejte tota igra je na sveti naj znaneša, povsodik je navadna, ino vsi, stari ino mladi se zdajdejo polek; **mišmaš** — izvira iz pogovorne nemščine v 16. in 17. stol.; **mizar** — Hip., Dict. I., 234, 591, Dict. I², 47, Dict. II., 169, 196: *mísar*; Pohl. 1781, R₂^a: *Mifar*, Der Tischler. Arcularius; Gutm. 1789, Murko 1833, itd.; **mlajšé** — otrok, P. Dajnko, Lehrb. 1824, 113: pokorno *mlajše* das gehorsame Kind; **mlečnica** — M. Majar, Pravila . . . 1848, 50: Upotrebuj rajše reč krava dobra *mlečnica* mesto krava mnogomlekoplodna; **močičevje** — brusnica; glej pri *grantna* še kamčičovje; **močnat** — Pohl. 1781, R₄^a: *Mozhnat*, a, u. Vom Mehl. Farinaceus; Pohl., Kmetam . . . 1789, 307: maftneh krofov, ali flanzatov, *mozhnateh* jedy . . . se vogibaj; **moda** — M. Majar, Pravila . . . 1848, 51: ne *moda* nego nošnja, običaj, navada, šega; **modriš** — P. Skuhala, Povesti. Maribor 1910-11, 14: Po celem murskem polju se pravi: »*Modriš*« ne »*Plavica*«, zakaj opet ta nemčizem?; **motavilka** — P. Musi, Nov. 1845. 18: Do sedajne zime več čeških kolovratov pripravim; drugič jih deklice vrtè, in serce mi v veselju igra, kér mi že prvi teden po dve, eno deklice clo tri lepe *motavilke* (štrene) pokažejo; Plet. I., 605: *motovilka* — po Cafovem zapisu; **mož beseda** — Pohl., Kmetam fa potrebo . . . 1789, 408: sem se fnal fmirej ftare regleze derfhati: *Mosh beseda*; V. Vodnik, Babifhtvo 1818, 6: Babiza naj je *mosh beseda*; J. P. Ješenak, Bukve sa Pomozh, 1821, 8: Bolfhi je, inu de *mosh besede* oftanefh, vdari v roko! **mrščalica** — Fr. Bevk, Viharnik, Ljubljana 1959, 21 (in še večkrat): se je kopala v znoju in *mrščalici*.

Se bo nadaljevalo.

AKADEMIJIN SLOVAR SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA

Jože Toporišič

Filozofska fakulteta v Ljubljani

NEKAJ STALIŠČ K ODPRTIM PRAVOPISNIM IN PRAVOREČNIM PROBLEMOM *

Besede iz narečij in tujih jezikov v knjižnem jeziku

/Take besede dobe/, če si hočejo pridobiti stilsko nevtralni status, domačo glasovno in pisno podobo: glasovno takoj, pisno pa po določeni karanteni (po mojem nepotrební, ker bi v fazi uvajanja tujo pisno obliko podajali v oklepaju). Torej a podajamo z a, ü z i, ö z e ipd. w z v (vikend), izgovorjeno *Turgenjef* — pisano *Turgenjev* — beremo *Turgenjev* ipd., zveneče nesonante na koncu besede pred pavzo izgovarjamo nezveneče (*vikend* izg. *vikent*, enako *blues* izg. *blus* — dalje pa seveda *vikenda* in *bluza*).

Slovenske narečne besede, prenesene in knjižni jezik, dobe le-tu čim bližjo, ne pa etimološko pogojeno in upravičeno glasovno podobo. Pri sprejemu

* Ta stališča sem kot glavni poročevalec pravorečno-pravopisne komisije pri SAZU, sekcija za novi slovar, (v letih 1964—1966) predlagal omenjeni komisiji. Bralci jih bodo lahko primerjali z uveljavljenimi stališči v novem slovarju.

v knjižni jezik torej ne gre do skozi navidezno evolucijo. To velja za tiste primere, ko v knjižnem jeziku ni enake že obstoječe vzporednice. Primer: prekm. *bèrek* dobi tudi v knjižnem jeziku širino, ta e pa se zaradi pravil o distribuciji knjižnih dolžin in kračin avtomatično podaljša, tako da dobi beseda dokončno knjižno obliko *bèrek*. — Če v knjižnem jeziku že obstoji ista beseda z enakim ali podobnim pomenom v obliki *bérek*, dobi tako obliko tudi iz narečja prevzeta, četudi bi se tam glasila *bèrek*.

Besede, ki obdržijo za slovenski knjižni jezik neobičajno glasovno podobo (izgovorno seveda) — takšen je npr. *gostüvanje* — imamo za citatne besede, podobno kot je citatni izraz »last but not least«, in načeloma lahko obdržijo vse svoje izgovorne značilnosti, glasovne in kvalitetne in tudi distribucijske. Potem je stvar vsakega uporabnika takih besed, da jih primerno artikulira, lahko ne glede na to, da se nam tak izgovor, ko gre za navadne besede, lahko zdi smešen. (*Gostüvanje* se citatnosti znebi s podobo *gostivanje*.)

Citatne besede bi kot take kazalo v slovarju tudi označiti, morda s *cit*.

Pisanje skupaj in narazen sestavljenih besed

Samostalnike in pridevnike pišemo narazen, kadar se obe sestavini sklanjata: *možicelj vstajač* — *možiclja vstajača*, *lep prelep* — *lepega prelepega*.

Z vezajem pišemo sestavini, katerih nesklonljivi del je mogoče postaviti pred odnosnico ali za njo (*alfa-žarki* in *žarki alfa*); vezaj pišemo seveda le, če je nesklonljivi del pred sklonljivim. — Z vezajem pišemo tudi pridevnike, nastale iz prirednega odnosa, če se prvotne sestavine ne združijo v samostojni pomen: *belo-modro-rdeča (zastava)*, *rusko-angleški (slovar)*, *anglo-ameriška (koalicija)*. Kadar pridevniške sestavine iz prirednega odnosa dobe samostojen (enoten) pomen, jih pišemo skupaj: *avstroogrška vojska* je bila premagana od pruske. — Barvni odtenki (*svetlosiv*, *temnosiv*) se pišejo skupaj, narazen pa primeri kot *kričeče siv*, in sicer po istem načelu kot pridevniške zloženke iz prirednega odnosa (s *kričeče* ni podana objektivna lastnost barve, temveč vtis, ki ga dela na nas, *svetlosiv* ali *sivozelen* pa je oznaka mesta v prelivajočem se spektru barv).

Zaimke pišemo raje skupaj kot narazen, /če imajo na koncu/ *-koli*: *kdor koli*, *kdor koli* (ker *koli* ni samostojna beseda, temveč členek). — Nedoločne zaimenske tvorbe s »predponami« *redko-*, *malo-*, *marsi-* pišemo skupaj: *redkokdo*, *malokdaj*, *marsikaj*. Pišemo pa jih narazen tedaj, če predlog izgovarjamo med pripono in zaimenskim delom: *redko kdo*, če tudi *redko s kom*, *redko od koga* ipd. — Če so take zaimenske tvorbe tro- in večdelne, jih pišemo narazen: *kdo ve kaj*, *bog ve kdo*, *bog si ga vedi kam*, *kar si bodi*, *vrag si ga vedi kako*. Prav pa je *bogve* in *bog ve*, ter *kdo ve* in *kdove*.

Bolje od *ideološkoestetski* (če je s tem mišljeno *ideološki* in *estetski*) je *ideološki* in *estetski*. *Družbenoekonomski* je seveda v redu, ker je izpeljanka iz *družbena ekonomija*. V takih primerih je v pisavi omahovanje, zato se piše tudi *družbeno ekonomski*, *cerkveno upraven* itd.

Pri števniki se ravnamo po SP 62.

Prislovne sklope pišemo načeloma skupaj, če nimajo sodobne oblikoslovne oblike ali pa sicer sodobne oblikoslovne oblike ne pomenijo tistega, kar narazen pisani sestavini: *vešda* = *seveda*, proti *veš*, *da*. Razume se, da pišemo narazen priredne zveze tipa *bolj in bolj* in take predložne zveze. Čim

pišemo zmeraj tudi narazen, npr. *čim bolj, čim prej*. Sploh bi bilo bolje pisati samo narazen, ker se *čim prej* ne loči od *čim hitreje*.

Tudi piedložne prislovne zveze pišemo skupaj, če imajo sodobno oblikoslovno podobo predvidljiv pomen. Narazen pa, če oblika ni sodobna ali pa je pomen nepredvidljiv (ali oboje): *dočista — do čistega, na čisto, na samem, na glas, od blizu, po čem, po pravici, na drobno, do kod, od koder, s časom, za malo*. Take prislove pišemo skupaj le, če nimajo predvidljivega pomena: *nadrobnost = natančno, natanko = natančno, oddaleč = približno, odspodaj = spodaj itd.*, ki vsi pomenijo *spodaj* itd., *zdoma = ne doma, zanaprej = odslej, zares = resnično, začasa = zgodaj, povsem = docela. Predlanskim*, pisano skupaj, je v skladu s pravili.

Pri predlogih se pišejo skupaj tisti, pri katerih velja rekcija prvega: *izza hiše = iz ozadja hiše. Za na glavo* se piše narazen, ker se rekcija ravna po drugem predlogu.

Nikalnica ni se piše skupaj kot predpona zaimkov in prislovov (*nihče, nikjer*), pri glagolih pa le v sedanjiku *nisem* in *nimam*.

Nikalnica ne se piše sama zase pred osebnimi oblikami glagolov, le *nečem* je izjema. Sama zase se zmeraj piše pri nedoločniku in namenilniku in v vezniških parih *ne — ampak, ne — ne*. Nikalnico pišemo skupaj s samostalnikom, pridevnikom, pridevniško rabljenim deležnikom in prislovom, če hočemo zanikati samo besedni pomen: *neslovenec, nepristranski, neporasel, necvetoč, nepokošen, nemalo*.

Pisava tujk

V komisiji je prevladalo načelo, da se tujke pišejo v tuji obliki, če tako kaže pisna raba. — S tem se jaz ne strinjam, ker je raba odvisna od lektorjev, ti pa se ozirajo na pravopis, ki take besede piše raje v tuji (tj. pisni) obliki kot v domači (in tuji) govorni obliki. Moje mnenje je, da se je treba nasloniti na naslednji kriterij uporabe tuje besede: besede, ki jih srednje izobraženi in »ostrokovljeni«¹ državljani uporabljajo v svojem privatnem in družbenem življenju (sem štejem tudi športna udeleževanja od planinarstva do avtomobilizma), še bolj pa tisto, kar rabimo sploh vsi, naj dobijo domačo pravopisno podobo ne glede na to, ali listki to rabo izpričujejo ali ne. (Tako rabo naj slovarska komisija javno priporoči in bo videla, koliko potrdil za slovensko pisanje bo mogoče nabrati.)

Mislím, da s tem pravopis demokratiziramo, hkrati s tem pa kultiviramo našega človeka, ki sedaj pisani *baby beef* v izgovoru barbarizira »kakti na pismo«, v obliki *be(j)bibií* pa se vzpostavlja stik z naravno govorno obliko takih besed. S tem bomo hkrati zmanjšali veliko število popolnoma nepotrebnih pisnih napak, ki so posledica neslovenske pisave. Slovensko ljudstvo je bilo vedno toliko samostojno, da se je ravnalo po načelih, ki jih tu zagovarjam. (Prim. že Trubarja!) — S povedanim ni rečeno, da ne bi smeli odslej pisati nobene tujke več v tuji obliki: v tuji obliki bi pisali vse, kar uporabljamo kot citat; kar je omejeno na ozko strokovne kroge, naj se piše, kakor ti krogi hočejo, priporoči pa naj se jim domača oblika (tuja izgovorna).

Treba je biti dosleden: ni mogoče na eni strani preganjati tujk, na drugi pa biti nasproti njim tako ustrezljiv, da bi zaradi tega silili Slovence, da bi morali znati vse mogoče evropske pravopise ali pa hodili neprestano gledat, kako se to in ono piše, v slovar tujk in podobne priročnike. — Če mislimo, da s tujo

pisno obliko besedo slovenskemu človeku odtujimo in uporabnika nekako sili-
mo, da zanjo najde domači izraz, bi rekel, da to ni pravo stališče. Kadar je
kakšna beseda že v rabi, naj tam tudi ostane, saj je slovenskemu besedju treba
že privoščiti mir. (Drugo je seveda, če imamo poleg nje še živo slovensko vzpo-
rednico, ker se v takem primeru sploh odsvetuje prevzem tujke, prav tako
zaradi miru, ki je tudi v besedju potreben.)

Pisava besed z -lec oz. -vec

Pisava *-lec* oz. *-(v)ec* je sicer zaradi posebnega odloka taka, kot je v SP
1950, mislim pa, da se tega ni treba slepo držati. Predlagam, da se piše *-lec* tudi
za *-vec* v SP 1950 v vseh tistih primerih, kadar pomenska analiza kaže, da gre
za izpeljavo iz glagola, in ne iz pridevnika na *-av*. Seveda tudi obratno, kar bo
pa dovolj redko. (Tu seveda ne zahtevam pisave *delalec*, ker tega tako ne do-
voljuje načelo pisanja teh dveh pripon v SP 1950 (dva *l*), in tudi ne *pilec*, *brilec*,
ker imajo /delujoče osebe/ iz atematskih glagolov (v nedoločniku atematskih)
vedno samo pripono *-vec*.) Tam, kjer je ime za delujočo »osebo« mogoče izvajati
tako iz glagolske podstave kakor iz pridevnika na *-av*, predlagam, da se piše
samo *-lec*, ker gre razvoj v tej smeri. — Teh načel se je treba trdno držati, ker
bo le tako problem v vsem slovarju enotno obravnavan. Piščoči se po tem načelu
tudi z lahkoto ravnajo in ne bodo delali napak, tudi če ne bodo hodili gledat v
pravopis.

Kar sem napisal za *-lec* in *-(v)ec*, velja tudi za izpeljanke s podobnimi
priponami.

Izgovor črke l pred soglasnikom ali na koncu besede v izglagolskih izpeljankah

Kot znano, ta izgovor ni predvidljiv in je zato večstoletni problem sloven-
skega pravopisa in pravorečja. Analogija (*delo -a -o*), izglagolske izpeljanke
(*zobobol*) in izposojenke in tujke (*glagol*, *alkohol*) so rušile prvotno distribu-
cijsko pravilo (/l/ pred samoglasnikom, sicer pa dvoustnični *w* ali *u*), oziroma
se mu sploh nikoli niso dale dosledno uveljaviti. Samo pri deležniku na *-l* je to
pravilo izpeljano dosledno, povsod drugod gre razvoj v smeri k ničti alternaciji
l — l: tu bolj ali docela (*sil*, *pomilovalna*), tam zelo močno (*-alnik*, *-ilnik*,
-alnica, *-alstvo* itd.), še drugje manj oz. slabo (*bralca*, *bralstvo*). — Moje
mnenje je, da je samo pri pogosto uporabljenih glagolskih izpeljankah z *l* v
obrazilu mogoče iti na edini predpis izgovora, bodisi dvoustn. *u* (*bralca*) bodisi
l (*gasilca*), sicer pa je treba res še eksistirajočemu izgovoru z dvoustničnim *u*
(vsaj pri starejši generaciji) dovoliti vedno tudi izgovar z *l*. Tako se bo končno
tudi tu stanje nekako umirilo, čeprav seveda miru dokončno ne bo vse dotlej,
dokler se ne uveljavi ničta alternacija *l — l* povsod razen v deležniku na *-l*.
Vendar bo veliko pridobljenega, če se sprejmejo moja načela, že sedaj.

Naglasnost predlogov

Pravi, specializirani, predlogi so nenaglašene besede, npr. *na*, *pred*, *izpred*,
izven. Poleg takih predlogov pa imamo tudi izprislovne in izimenske (*skozi*,
kljub, *onstran*, *vpričo*, *nasproti*). Zdi se, da ti predlogi nimajo naglasa, čeprav —
razen *čez* — ohranjajo vokalizem iz prislovne funkcije, tj. bodisi ozki bodisi
široki *e* ali *o* (sicer zelo oslavljen). Zdi se, da so brez naglasa tedaj, kadar njih
je mogče uporabiti čisto predložno, tj. zamenjati s kakim predlogom. To naj
potrdi ali popravi anketa, ki je priložena temu poročilu.

Naglas medmetov

Tisti, ki posnemajo naravne pojave, se pišejo z znamenjem za dolžino ali kračino po načelu, ali pojav v naravi traja dolgo ali kratko, se dogaja počasi ali hitro. — Tako je tudi s čustvenimi medmeti: so dolgi ali kratki (*àjs — ájs*), pač glede na to, kaj konkretno pomenijo. Za vsako se je treba odločiti posebej, upoštevajoč sobesedilo, iz katerega so izpisani.

Naglas prislovov

Prislovi so načeloma naglasne besede: *kám, tà, tùm, tùm, sèmkaj, zeló, prék, pràv, žé, šè, nató, próti, v srédi, skóz, zgôraj, počási, tího, lepó, kmálu* itd.

Da so res prislovi, se vidi po tem, ker se lahko rabijo tudi samostojno, predlogi pa morajo stati pred odnosnico: *Bil sem poleg hiše, ko se je to zgodilo — Bil sem poleg, proti Bil sem pred hišo, ko se je to zgodilo — Bil sem pred . . .* (tu se odnosnica razume iz sobesedila, medtem ko je *poleg* samostojen, kar dokazuje tudi zamenjava z *zraven, tam* itd.).

Nimajo pa naglasa tako imenovani poudarni prislovi (*že, še*) v zvezah kot: *že tó, še takrát, prav tēbe*.

Naglasnost veznikov

Pravi vezniki so nenaglašeni: *in, pa, ter, ali, ker, da, če, ko, kot, kakor, ako, toda*. Kadar pa jih v stavku poudarimo, dobe načeloma — kakor vse brez-naglasnice — samo iktus, tj. so kratki. Večzložni vezniki imajo iktus na določenem zlogu: *ali (áli)* ipd. Dopustni vezniki imajo po mojem naglas na *-túdi* in *rávno* in *pràv*, in sicer vedno, to pa po prislovu, ki sledi *če-ju* (ali *ako-ju*). Vezniki, ki so hkrati prislovi (sem gredo tudi dopustni), imajo tudi kot vezniki naglas? prim. *sicèr, námreč, tórej, zatórej, zató, nató, takó, tedáj*. Nimata ga *zakaj* in *saj*.

Anketo predlagam za veznike, predloge.

Besede, ki nimajo naglasa, bi torej pisal brez naglasnih znamenj. Pač pa bi jih v oklepaju pisal s potencialnim mestom poudarka in kvaliteto in kvantiteto poudarjenega samoglasnika.

V resnici sem sestavil tri anketna besedila: za veznike, za predloge in še za nekatere prislove. Ker so primerni tudi za vaje, jih objavljam.

Anketno besedilo za veznike:

Prišii so do vrat in pogumno potrkali.

Prišli so do vrat in . . . No, kaj in?

Prišel je do vrat, ali vstopiti si ni upal. — Kako pa govoriš! Ne reče se ali, temveč toda ali vendar, tudi a ali kar gre.

Čeprav še mlad, je prehodil že veliko sveta.

Pol sveta je prehodil, čeprav je še tako mlad.

Dasi mlada, je že dovolj pametna.

Na sestanek so prišli ne le zastopniki vseh kateder, temveč tudi dekan.

Bil je še mlad, tako da ni čudno, da ni uganil vselej prave.

Bila je res mlada tedaj, neizkušena, da ne rečem — neumna.

Zgodaj sem vstal, torej sem lahko že truden.

Tiho bodi, sicer ti bo tako pritisnil okrog ušes, da pozabiš, kako ti je ime!

Četudi je dovolj star, je le še preveč nestanovit.

Dasi se mu nikoli ni prav slabo godilo, je godrnjal vse življenje.
Vse življenje je godrnjal, dasi se mu ni nikoli prav slabo godilo.
Pavliha pride, kadar pride.
Pride pač, ko pride.

Kadar pride mati, nam prinese kruha.

Ko pride mati, nam prinese kruha.

Kadar pride, nam prinese kruha.

Učil se je, toda znal ni mnogo.

Učil se je, toda . . . ko bi ne bilo zabavnejšega!

Vendar nekaj, četudi pozno.

Vendar nekaj, četudi . . . No, saj sama veš!

Najprej sta šla k čevljarju, nato sta kupila čevlje in kar jima je bilo še treba.

Kadar pride, bo dobro.

Anketno besedilo za predloge in prislove

Je kdo proti? — Jaz sem proti, in še kako!

Kljub letom je stari mlademu še vedno kljub.

Je sveder že prišel skozi? — Skozi prvo desko je, skozi drugo pa ne.

Tudi ti si govoril zoper mene, le ne taji!

Sosedov je šel čez. — Kam čez? — I, čez lužo vendar!

No, ta je pa lepa, prek luže ti gre!

Če proti Koritniku ne bo pritožb, je pravi čudež.

Zraven prelepe jablane je bilo nastlano smetje.

Poleg prelepe jablane je bilo smetišče.

Pod prelepo jablano je stala miza.

Kdo je bil poleg, ko se je to zgodilo?

Izpod skale je curljal studenček, prav bister studenček.

Zastran nakupovanja le brez skrbi, oče, za to bom že jez poskrbel.

Kradel ni izpod klopi, temveč iznad nje.

Dno jezera so našli star čoln.

Čebelnjak je stal konec vasi.

Sred množice je stal velikan.

Njegova domačija je bila vrh gore.

Okoli polnoči je na podstrešju zaropotalo.

Ta človek je onstran dobrega in zlega.

Zraven Jernačeve hiše je curljal studenec.

Medved je vpričo lovca odnesel ovco.

Hlev je postavil nasprot sosedovi hiši.

Mimo življenja je naslov neke knjige.

Anketno besedilo za členke (prislove)

Prav tebe je bilo tam treba.

Prav slepomišiti ti je bilo treba.

Pa še kako me je bilo treba.

Vse črno ljudi se je trlo.

Ravno tega nam je še manjkalo.

Tam spodaj pod kozolcem se je bilo zgodilo.

Tja gor poglej.

Tule sem stopite.
 Skoraj nihče mu ni kos.
 Kar sem s fantom, da mu ušesa navijem!
 Saj še kar dobro zgledate.
 Že kmet v dolini vam je rekel, da ste razbojniki.
 Če že ne veste, kaj hočete, potem vsaj molčite.
 Če še ne veste, kaj hočete, potem molčite.
 Vsaj ti bi bil lahko pametnejši.
 Saj sem te čakal debelo uro, če verjameš ali ne.
 Vsaj nagajaj nam nikar.
 Saj, saj, tako sem tudi mislil.
 Saj saj, tako sem tudi mislil.
 Zlasti Tine se je odlikoval pri vsej tej zadevi.
 Ta je pa pameten! — Že, toda ali ne veš, da pri njem nikoli ne veš,
 pri čem si?
 Ali še spi naš junak. — Še, saj tudi lahko.

Zapiski, ocene in poročila

O PREMEM GOVORU

Z narekovajem, premim govorom in spremnim stavkom se seznanijo učenci šele v 4. in 6. razredu (Predmetnik in učni načrt za osn. šolo, Lj. 1969, str. 9—10). Za 4. razred predpisuje učni načrt »narekovaj v pogovoru (brez napovednega stavka); dobesedni govor z napovednim stavkom spredaj in zadaj«, za 6. razred pa »dobesedni govor — napovedni stavek v sredini«. Slavista čaka naloga, da nauči učence v 6. razredu pravilno pisati najbolj zapleteno obliko premege govora. Še prej pa se mora prepričati, če obovldajo prvi dve.

Pri ponovitvi lahko izhaja iz grafične slike, ne glede na to, ali jo učenci že poznajo ali ne:

1. V _____ : »V _____ .«
 2. »V _____ ,« m _____ .

Seveda pa morajo skicam slediti tudi praktične vaje s stavki. Najprej s takimi, ki jih kot dokaz, da zgradbo premege govora razumejo, povedo učenci sami, nato pa vaje s strnjenim besedilom (odlomki iz leposlovnih del ipd.).

Kadar učenci sami naštevajo primere, ne smemo biti zadovoljni z vsem, kar nam povedo. Njihov besedni zaklad je pri tem zelo siromašen. Od glagolov je kar naprej na vrsti samo: reče, je rekla, je rekel, pa tudi če gre za vprašanje, željo, dvom, ukaz, bojazen, namig ali veselje. Osebe so navadno vedno iste: oče, mati, teta, sošolec, sosed. Pa tudi vse drugo besedilo je revno: v trgovino po sladkor, pomiti posodo, prinesiti vodo, posoditi zvezek. Osiromašeno življenje brez vsebine se tako v obliki premege govora prenaša iz razreda v razred prav do konca obveznega šolanja ali pa še dalj. Nekaj napak zagreše pri tem že učitelji v nižjih razredih, ker pri ustnem izražanju premalo dosledno odpravljajo slogovne pomanjkljivosti in se prehitro zadovolje s formalno pravilnostjo (Mati je rekla: »Zakaj si prišel tako pozno domov?«).

Spremnj stavek sredi premege govora najbrž ni ostal nepojasnen prav do 6. razreda, ker so bistrejši učenci lahko že sami ugotovili, da vstavljamo spremni stavek tudi v sredo premege govora. Kot pripomoček za utrjevanje pravopisnega pravila bo še najbolj dobrodošel grafični prikaz: